

מסורת הש"ם

א) ועיניוֹ עָבַד בַּיָּמֵינוּ ב: קדוּשָׁתוֹ פ: גִּישׁוֹן מֵאֵל: עַד: חוֹלֵקִים מִן מַדָּה נִטְוָה: א) וְפִי עַל זֶה כָּמֹד רָשִׁי בַּיָּמֵינוּ ב: דִּרְהִי הַמִּירָא וְפִי בִימֵינוּ פִּי מֵהַיִּם הַיָּאֵל: א) וְנִימוֹת קִבֵּל: חוֹלֵקִים מִגֵּא: ד) וְנִיעַר מוֹסֵף סִנְהֶדְרִין כב: דִּרְהִי אֲרֻנְעִיטִים: פ) נִדַּח סה: כה: לֹא עִיטֵם: ו) וְלִקְלֶמֶן א: סִנְהֶדְרִין א: וְלֹא גִישׁוֹן ט: נִעֲלֵי טו: מִחוּבוֹת ח: נה: ח) עָלֵי טו: בִּצִּיק סָה: ט) בִּצִּיק סָה:

גליון הש"ם

גב' כח דהתירא ב'ו' ע"י רש"י פסחים ק"ב ע"א ד"ר להודיעך כמו ע"י א"ר ד"ר ככ: שם בל דרבי הורשת לארי קרא: בענין זה לקמן סג ע"א: רש"י ד"ה שלא היא סתרי: שלא תתעבר, ע"י נמה דף סב ע"ב מו"ס ד"ה קמ"ל:

הגהות הגר"א

[א] גב' ד"לר' (דל"ר אחא) מל"מ: [ב] שם (ומתפלגי כי א"ר י"א ורפואתך אחת לפי) מל"מ וי"ב כי רופא מנס אחת: [ג] שם מנס. י"ב וכה' מל"ש' אלל גירסת צ"ג והמנ"ס' מולס:

לעזי רש"י

למ"מ"ן [למ"מ"ן]. רפש, ברי.

מוסף רש"י

כח דהתירא עדיף ליה. טוב לו להסמיטנו כח דכתיב המלך, שהוא מוכר על שמועמו וזני ירל להמיר, אלל כל סאסקירן אירע וריאס שהכל יוכלין להממיר ואפילו בדברי המומד (ביצה ב.) אין מוכירין מעשה נסים. להפול לריס מנה (חורין טו.) מרישה לספירה. אס בללס לרעסו למקלס זה יס לך לרעסו יסע פין כנמימנו פין כסיפור (קטן טו.) אלו: מלן דרריס: לה ימריסה: להסיפס מרישה, לרעס שמועמירס יספס (סנהדרין ט.) והכתוב אשרי אדם מפרד תמיד. דואל לא ללואס טעולל שלא מלרע מלקלס כח אס מלשס ואלל (גישין טו.) מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. ואלל למקירן חממל ממי וריאסו מסי (ב"ב פח.)

רבינו חננאל

מכילל דכי קנה וחור וקנה הואיל ועכשו אין לו כיוצא בהן דברי הכל צריך לברך. לישנא אחרינא אומר רב הונא לא שאנו אילא שלא קנה כיוצא בהן, אבל אם קנה כיוצא בהן אין צריך לברך. ויחנן אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך, כלומר, בין קנה כיוצא בהן בין לא קנה כיוצא בהן צריך לברך. מיתביב בנה בית חדש ואין לו כיוצא בהן צריך לברך דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר בין כך ובין כך צריך לברך. דייקנן שאל קנה מעולם כמותם הואיל ולא קנה עדיין כיוצא בשלמא צריך לברך. בשלמא לישנא קמא רב הונא כ"י מאיר ור' יוחנן כ"י יהודה, אלא ליישנא בתרא בשלמא

דקנה וחור וקנה דברי הכל אין צריך לברך. דהא רבי יוחנן לא אמר צריך לברך אלא משום דלענין קנייה חדש הוא: **ואיכא דאמרי כו' מכלל דכי יש לו וקנה דברי הכל צריך לברך**. דהא רב הונא לא אמר אין צריך לברך אלא דקנה וחור וקנה דליכא חדוש כלל אכל יש לו וקנה דליכא חדוש מודה הוא דנריך: **בין כך ובין כך**. בין שיש לו בין שאין לו הואיל ולא קנה הראשונים ועכשיו קנה צריך לברך: לא **כו' מאיר ולא כרבי יהודה**. דאפילו רבי יהודה לא פליג אלא כיס לו וקנה אכל צקנה וחור וקנה לא: **דמסקא ארעא שרעון**. לימ"ץ ממתת המים והוא ליה לנצל: **הסאא מיהא רעה היא**. שמצנלת מצואה של שנה זו ומצרך צורך דין האמת: ועל הטוב שהיא מעין הרעה. יצרך הטוב והמניב: **מאי היא**. כגון דלשכח מליאה: **שלא יסריית**. הזרע אלא יקלוט ויהיה ולד וללחר שלשה ימים אס לא קלט כבר הסריח ואין תפלה מועלת: **שלא יסא סנדל**.^[כ] שלל מתעבר אשתו ולד אחר ויהיה פומת אורמו של רשאון ודומה לרג של ים ששמו סנדל. הכי למרינן צמס' דנה (דף סה:) סנדל דומה לסנדל

מכילל דכי קנה וחור וקנה דברי הכל אין צריך לברך וא"ד אומר רב הונא לא שנו אלא שלא קנה וחור וקנה אבל קנה וחור וקנה אין צריך לברך ור' יוחנן אמר אפילו קנה וחור וקנה צריך לברך מכילל דכי יש לו וקנה דברי הכל צריך לברך מיתביב בנה בית חדש ואין לו כיוצא בו קנה כלים חדשים ואין לו כיוצא בהם צריך לברך יש לו כיוצא בהם אין צריך לברך דברי ר"מ ר' יהודה אומר בין כך ובין כך צריך לברך בשלמא ללישנא קמא רב הונא כר"מ ורבי יוחנן כרבי יהודה אלא ללישנא בתרא בשלמא רב הונא כרבי יהודה אלא רבי יוחנן דאמר כמאן לא כר"מ ולא כרבי יהודה אמר לך רבי יוחנן הוא הדין דלרבי יהודה קנה וחור וקנה נמי צריך לברך והא דקא מיפלגי ביש לו וקנה להודיעך כחו דר"מ דאפי' קנה ויש לו אין צריך לברך וכל שכן קנה וחור וקנה דאין צריך לברך וליפלגו בקנה וחור וקנה דאין צריך לברך להודיעך כחו דר' יהודה^[כ] כח דהתירא עדיף ליה:ס

מכרך על הרעה כו': היכי דמי כגון דשקל בדקא בארעיה אף על גב דטבא היא לדידיה דמסקא ארעא שירטון ושבחא השתא מיהא רעה היא: יועל הטובה כו': היכי דמי כגון דאשכח מציאה אף על גב דרעה היא לדידיה דאי שמע בה מלכא שקיל לה מיניה השתא מיהא טובה היא: יהיתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד כו' הרי זו תפלת שוא: ולא מהני רחמי מתיב רב יוסף ויאחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה מאי ואחר אמר רב לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה י"ב שבטים עתידין לצאת מיעקב ששה יצאו ממני וארבעה מן השפחות הרי עשרה אם זה זכר לא תהא אחותי אימא מעשה דלאה בתוך ארבעים יום הוה כדתניא שלשה ימים הראשונים יבקש אדם רחמים שלא יהא סנדל משלשה חדשים ועד ששה יבקש רחמים שלא יהא נפל משישה ועד תשעה יבקש רחמים שיצא בשלום ומי מהני רחמי והא"ר יצחק בריה דרב אמי^[כ] איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר שנאמר² אשה כי תזריע וילדה זכר הכא במאי עסקינן כגון שהזריעו שניהם בבת אחת: היה בא בדרך: ת"ר מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר אמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי ועליו הכתוב אומר³ משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח בה' אמר רבא⁴ כל היכי דדרשת להאי קרא⁵ מרישיה לסיפיה מדריש מסיפיה לרישיה מדריש מרישיה לסיפיה מדריש משמועה רעה לא יירא מה טעם נכון לבו בטוח בה' מסיפיה לרישיה מדריש נכון לבו בטוח בה' משמועה רעה לא יירא ההוא תלמידא דהוה קא אויל בתריה דרבי ישמעאל כרבי יוסי בשוקא דציזין חזייה דקא מפחיד אמר ליה חטאה את דכתיב⁴ פחדו בציון חטאים אמר ליה והכתיב⁵ אשרי אדם מפרד תמיד אמר ליה הוה בדברי תורה כתיב ויהודה בר נתן הוה שקיל ואויל בתריה דרב המנונא אתנח אמר ליה יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה דכתיב⁶ כי פחד פחדתי ויאיתיני ואשר יגורתי יבא לי והא כתיב אשרי אדם מפרד תמיד ההוא בדברי תורה כתיב: הנכנס לברך: תנו רבנן הבניסיתו מהו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לברך זה לשלום נכנס אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהכנסתני לברך זה לשלום בקש לצאת אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתוציאני מכרך זה לשלום יצא אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני מכרך זה לשלום וכשם שהוצאתני לשלום כך תוליכני לשלום ותסמכני לשלום ותציעיני לשלום ותצילני מכף כל אויב ואורב בדרך אמר רב מתנא ל"ש אלא בכרך שאין דנין והורגין בו אבל בכרך שדנין והורגין בו לית לן בה א"ד אמר רב מתנא אפילו בכרך שדנין והורגין בו זימנין דלא מתרמי ליה אינש דיליף ליה זכותא ת"ר והנכנס לבית המרחץ אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שתצילני מזה ואינש דיליף ליה דבר קלקלה ועון ואם יארע בי דבר קלקלה ועון תהא מיתתי כפרה לכל עונותי אמר אביי לא לימא אינש הכי דלא לפתח פומיה לשטן⁷ דאמר ר"ל⁸ וכן תנא משמיה דר' יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשמעו אמר רב יוסף מאי קראה דכתיב⁹ כמעט כסודם היינו לעמורה דמינו מאי אהדר להו נביא שמעו דבר יי' קציני סודם וגו' כי נפיק מאי אומר א"א אחא מודה אני לפניך יי' אלהי שהצלתי מן האור ר' אבהו על לבי בני אפחית בי בני מתותיה אתרחיש ליה ניסא קם על עמודא שויב מאה וחד גברי בחד אכריה אמר היינו דר' אחא דאמר רב אחא וא' והנכנס להקיז דם אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני ו[ו] כי אל רופא נאמן אתה ורפואתך אמת לפי שאין דרכן של בני אדם לרפאות אלא שנהנו אמר אביי לא לימא אינש הכי¹⁰ דתני דבי רבי ישמעאל⁸ ורפא ירפא מ"מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות כי קאי מאי אומר רב אחא ברוך רופא חנם ו[ו]

הרואה פרק תשיעי ברכות

ס.

של ים ומתחלתו ולד היה אלא שנרמץ משל לאדם שסטר את חצירו והחזיר צורמו לאחוריו: ומי מהני. תפלה לזכר אפילו בתוך ארבעים יום והלא הדבר תלוי בהזרעה תחלה: הכי גרסינן **משכתם לה דמסניא כגון שהזריעו שנים צבא אחת: כל סיני דדרשם ליה להאי קרא**. מדריש לחדא משמעות:

מסיפיה לרישיה מדריש. מי שנקון לצו צטוח ציי' משמועה רעה לא יירא: **בדברי תורה כסיב**. אשכי אדם מפרד תמיד שמה תשכת ממנו שממוך כך הוא מחזיר לשונתם תמיד: **סנו רצנן**. בן עזאי אמרה דלמר שמים צניקסמו ושמים ציליאו: **ליס לן צב**. זיהר צעזמו שלא יפשע או אס פשע כבר אל יכנס ממקום סכנה: **צי צני**. בית המרחץ: **מסוסי**. חפירה שהמים נופלים לתוכה וצני אדם רוחלים על גבי תקרה שעל גצה: **צחד אצריה**. צורעו החזיק אחד או שנים זה צזה החזיקו עד מלאה ואחל: **היינו דרבי אחא**. דצעי אדווי שהולאמני לשלוס: **שאין דרכן של צני אדם וכו'**. כלומר לא היה להם לעסוק בצרפאות אלא לבקש רחמים: **התכנדז**

רבינו חננאל (המשיך) דייקת מרקא מיפליג ביש לו כיוצא בהן, ר' מאיר סבר אין צריך לברך ור' יהודה סבר אף על פי שיש לו כיוצא בהן צריך לברך, מילכל בשקנה כיוצא בהן וישנם מצויין אצלו מודה ל"י מאיר שאין צריך לברך, אילא אפילו בהא פליגי ר' יהודה. והאי (מפריש) דמפרישין פולחניהו ביש לו צריך לברך. ויחנן, אמר, להודיעך כחו דר' מאיר, דכיון שיש לו אף על פי שלא קנה כיוצא בהן מעולם אין צריך לברך. וקמא לן כ"י יוחנן וכלישנא בתרא דדיקא במתניתין דתנן קנה כלים ולא תנן יו, וכל היכא דפליגי ר' יוחנן ורב הונא הילכתא כ"י יוחנן, ולא עדי אלא דקא מרחיץ יהודה לשעמיה, ור' יהודה ר' מאיר הילכתא כ"י יהודה, הילכך הילכתא דבין קנה ובין לא קנה כיוצא בהן, ואפילו אם יש לו כיוצא בהן צריך לברך. תנני' היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון מלפניך שתלד אמר ר' יוחנן, זכר הרי זו תפלת שוא, אוקימנא לאחר מ' יום היא תפלת שוא, אבל בתוך ארבעים יום מהני רחמי, והוא שהזריע איש ואשתו בבת אחת. אשרי אדם מפרד תמיד בדברי תורה, אבל במילי דעלמא חבוטא תמפתח שנאמר פחדו בציון חטאים וגו'. הנכנס לברך מתפלל ב' בול', פירוש וצועק על העתיד, כיצד, ביקש להוכנס לעיר אומר יהי רצון מלפניך שתניסני לשלום כל'. נכנס לשלום נותן הודאה לשעבר, כיצד, אומר מודה אני לפניך יי'

אלהי שהכנסתני לשלום וכן ביציאה. הנכנס לבית הכסא אומר התכבדו מכובדים קרושים משרתי עליין, חנו כבוד ליי' והמתנין לי עד שאצא, שזה דרך בני אדם. כי נפיק מברך אשר יצר האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים כול'. **חנו רבנן** הנכנס למרחץ אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שתצילני מזה ומכיוצא בו לעתיד לבוא ואל יארע בי דבר קלקלה ועייל, וכי נאפיק מברך ברוך אשר הצלתני מן האור. הנכנס להקיז דם אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני, כי אל רופא רוחמן אתה. כי נאפיק מאי, אומר רבא ברוך רופא חיים.

עין משפט ור מוצה

גה א מיי פיי מהל' גרסות [הל' אל] (סמג עשין ס) טושי"ע אריח סומן רכג סעיף ג:
גו ב ג מיי שס הלכה ד (סמג שס) טושי"ע אריח ס' רכג סעיף ד:
גז ד ה מיי שס הלכה וכן) כה סמג שס טושי"ע אריח סומן ול סעיף ב:
גח ו מיי שס הלכה כ טושי"ע שס סעיף ג:
גט ז מיי שס הל' כה טושי"ע שס סעיף ד:
ס ח טושי"ע י"ד סומן שלו סעיף ב:

תורה אור השלם

- ↑ אָחֵז יִקְלָה בַּת וְתִקְרָא אֶת שְׁמָהּ דִּיתָי:
- ↑ דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְקִלְדָּה וְכָר וְקָטְמָהּ שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדָּת דָּוָהּ חֲקֻמָּה: וְקִרָא י"ב כִּי מִשְׁמוּעָהּ יִרְעֶה לֵא יִקְרָא נִכּוֹן לְבו בְּשֶׁח בִּי:
- ↑ תהלים קכ ז

4. פחדו בציון חטאים אהנהו רעהו חצפים מי יגור לנו אש אכולה מי יגור לנו מקריז עולם:
- ↑ פחדו בציון חטאים אהנהו רעהו חצפים מי יגור לנו אש אכולה מי יגור לנו מקריז עולם:
- ↑ אשרי אדם מפרד תמיד ומקשה לבו ויפול בקרעה: משלי כח ד
- ↑ כי פחד פחדתי ויאיתיני ואשר יגורתי יבא לי: איוב כ ה
- ↑ לולי ין צבאות הותיר לנו שוריד כמעט כסודם היינו לעמורה דמינו: ישעיהו א ט
- ↑ איקום ותהלהך בחיץ על משענתו ויגה המבטח רק שבתו יתן וירפא ירפא: תהלים יו א

	רבינו חננאל (המשיך)
הדייקת מרקא מיפליג ביש לו כיוצא בהן, ר' מאיר סבר אין צריך לברך ור' יהודה סבר אף על פי שיש לו כיוצא בהן צריך לברך, מילכל בשקנה כיוצא בהן וישנם מצויין אצלו מודה ל"י מאיר שאין צריך לברך, אילא אפילו בהא פליגי ר' יהודה. והאי (מפריש) דמפרישין פולחניהו ביש לו צריך לברך. ויחנן, אמר, להודיעך כחו דר' מאיר, דכיון שיש לו אף על פי שלא קנה כיוצא בהן מעולם אין צריך לברך. וקמא לן כ"י יוחנן וכלישנא בתרא דדיקא במתניתין דתנן קנה כלים ולא תנן יו, וכל היכא דפליגי ר' יוחנן ורב הונא הילכתא כ"י יוחנן, ולא עדי אלא דקא מרחיץ יהודה לשעמיה, ור' יהודה ר' מאיר הילכתא כ"י יהודה, הילכך הילכתא דבין קנה ובין לא קנה כיוצא בהן, ואפילו אם יש לו כיוצא בהן צריך לברך. תנני' היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון מלפניך שתלד אמר ר' יוחנן, זכר הרי זו תפלת שוא, אוקימנא לאחר מ' יום היא תפלת שוא, אבל בתוך ארבעים יום מהני רחמי, והוא שהזריע איש ואשתו בבת אחת. אשרי אדם מפרד תמיד בדברי תורה, אבל במילי דעלמא חבוטא תמפתח שנאמר פחדו בציון חטאים וגו'. הנכנס לברך מתפלל ב' בול', פירוש וצועק על העתיד, כיצד, ביקש להוכנס לעיר אומר יהי רצון מלפניך שתניסני לשלום כל'. נכנס לשלום נותן הודאה לשעבר, כיצד, אומר מודה אני לפניך יי'	

עין משפט
גזר מצוה

ס:

אשר יצר את האדם בחבמה.
בתנחומא ויצרא אלהים את האדם א"ר צון בחכמה שהתקין מזוגותיו ואח"כ צראו היינו דלמר צנההדרין צס"פ אחד דיני ממונות (דף נח.)
לכך נצרא צערצ צבת כדי שיכנס לסעודה מיד וע"כ יסדו אשר יצר את האדם בחכמה:
מפליא לעשות.
משום דלמרינן צצ"ר כי גדול אמת ועושה נפלאות אמת אלהים לצדך אדם עושה נאד אפילו יש צו נקצ אחד מלא מחט סדקית הרוח יוצא ואינו יכול לשמור צו יין והקצ"ה צרא נקצים נקצים צאדם ושומר הרוח שאינו יוצא ממנו:
כי שמע קול תרנגולא אומר ברוך שנתן לשבוי בינה להבחין. והוא הדין אפילו כי לא שמע דאין צרכה זו אלא להצמנה על הנהגת האורה שתרנגול מצחין והוא נהנה מן האור:
כי פרים סודרא עץ רישיה. וה"ה לכל כוצע ולכל כסוי ודוקא כשהנהג אצל אס אינו נהנה כגון שהוא שוכב על מנתו לא יצרך לא זו ולא מלגיש ערומים ולא צרכות כיוצא בזה כיון שלא נהנה כדמשמע צפרק שלישי דמגילה (דף כד:) גבי מי שלא ראה מאורות ומימי דכולי עלמא צעי סיהנה מן האורה:
אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין. כיון דמתלת הנחתו צזרועו יש לצרך להניח אצל צשל ראש מצרך על מלות ולא להניח סכנר התחיל והניח אחד מהם וצפ' הקומץ (מנחות לו.) וסס) אמר לא סח מצרך אחת סח מצרך שמים פ"ה דעל שמי התפילין קאמר דמצרך צרכה אחת על שמהין צלל סח צינתיס דזומק לומר דלל הוצרכו שמי צרכות להניח ועל מלות אלא צשסס ועצר עצירה. לכן פר"מ דעל של ראש שהיא גמר מלוה ועיקר דיש צה ד' צמים ושי"ן מצרך על מלות אצל סח חוזר ומצרך שמים על של ראש וכן צשימושא צרא דגאונים ולפר"מ גבי סח מצרך שמים אס יניח של ראש לצד דאין מעכבין זה את זה מצרך שמים על של ראש צלצד ומה שלא הזכיר הגמ' על של ראש צלצד להניח זה צלל זה דתפילין צי צר מצרכ שמים לפי שאין רגילות כלל מצו סכימי (צ"מ ד' טו:) וכן פ' רצינו תס צתצזותיו וכן רצינו אלחנן צסדר תקון תפלה שלו כתצ כן:
ובל

הרואה פרק תשיעי ברכות

הסכנדו וכו'.
אל המלאכים המלוים אותו הוא אומר שנאמר כי מלאכיו יאֹה לך (תהלים 65):
שאס יפתח אחד מהס. מן החללים כגון הלצ או הכרס או המעים:
או **אס יספס אחד מהס**. מן הנקצים הפתוחים כגון הפה או החוטס או פי הטצעת. יפתח קאי אלחלים יסתס קאי אלנקצים:
קלירי. חולים:
רופא כל צשר. כנגד הליאה שהיא רפואת כל הגוף:
ומפליא לעשות. כנגד שהגוף חלול כמו נאד והנאד הזה אס יש צו נקצ אין הרוח עומד צמוכו והקצ"ה צרא את האדם צחכמה וצרא צו נקצים נקצים הרצה ואעפ"כ הרוח צמוכו כל ימי חייו וזו היא פליאה וחכמה:
והאא מעסי שלמה. שלא היא פסול ורשע צזרעי:
לשכוי. תרנגול דאיכא דזכתא דקרו לתרנגול שכוי כדלמרינן צצ"ה (דף ס.). הכי גרסי' **אילימא כסס שמצרך על הטובה הטוב והמטיב כך מצרך על הרעה הטוב והמטיב והסנן על צשורות טובות הטוב והמטיב ועל צמועות רעות אומר צרוך דיין האמס:**
לקבולינסו צשמחה. לצרך על מדת פורענות צלצצ שלס:
אלהיס. לשון דיין כמו עד האלהיס יצא דצר שניהס (שמות כב):
וצס צצצרא. ולן צצדה:
הוס צצדיס תרנגולא. להקילו משנתו:
הכל

ואל תביאני לידי חטא ולא לידי עון ולא לידי ישלוט בי יצר טוב ואל ישרוט בי יצר הרע ותצילני מפגע רע ומחלאים רעים ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים ותהא מטתי שלמה לפניך והאר עיני פן אישן המות ברוך אתה ה' המאיר לעולם כולו בכבודו וכי מתער אומר אלהי נשמה שנתת בי טהורה אתה יצרתה בי אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי רבון כל העולמים אדון כל הנשמות ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים וכי שמע קול תרנגולא לימא ברוך אשר נתן לשבוי בינה להבחין בין יום ובין לילה כי פתח עיניה לימא ברוך פוקח עורים כי ע^ה תריץ ויחיב לימא ברוך מתיר אסורים כי לביש לימא ברוך מלביש ערומים כי זקיף לימא ברוך זוקף כפופים כי נחית לארעא לימא ברוך רוקע הארץ על המים כי מסגי לימא ברוך המכין מצעדי גבר כי סיים מסאניה לימא ברוך שעשה לי כל צרכי כי אסר המייניה לימא ברוך אוזר ישראל בגבורה כי פרים סודרא על רישיה לימא ברוך עוטר ישראל בתפארה כי מעטף בציצית לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית כי מנח תפילין אדרעיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין ארישיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין כי משי ידיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים כי משי אפיה לימא ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה בלידי עון ולא לידי נסיון ולא לידי חטא את יצרי להשתעבד לך ורחקני מאדם רע ומחבר כל רואי ותגמלני חסדים טובים ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים לעמו ישראל:
חייב אדם לברך כו'. מאי חייב לברך על הרעה הטוב והמטיב על הטובה אילימא כשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב כך מברך על הרעה הטוב והמטיב והתנן על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר הטוב והמטיב אמר רבא לא נצרכה לאלא לקבולינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא יחד ומשפט אשירה לך ה' אומרה אם חסד אשירה ואם משפט אשירה רבי שמואל בר נחמני אמר מהכא ”בה¹ אהלל דבר באלהים אהלל דבר זה מדה טובה באלהים אהלל דבר זה מדת פורענות רבי תנחום אמר מהכא ”כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהכא ”ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דר' עקיבא ”לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא מטא לההיא מתא בעא אושפיזא לא יהבי ליה אמר כל דעביד רחמנא ”לטב אזל ובת ברברא והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא אתא זיקא כבייה לשרגא אתא שונרא אכליה לתרנגולא אתא אריה אכליה לחמרא אמר כל דעביד רחמנא לטב ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל

כא א ב מיי פ"ו מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט עוש"ע אר"ח ס"י ג סעף ה:

כב ג ד מיי וסמג שס עוש"ע אר"ח ס"י ו סעף ה:

כג ה מיי שס הלכה א ג סמג שס עוש"ע אר"ח ס"י רלגו סעף ה:

כד ו ז מיי שס הל' ג ד ו [ז] סמג שס עוש"ע אר"ח ס"י מו סעף ה:

כה ח מיי פ"ג מהל' צינתי הל' ח סמג שס עוש"ע אר"ח ס"י ח סעף ה:

כו ט מיי ד' סמג עשין תפילין הל' ד סמג עשין ככ עוש"ע אר"ח ס"י כה סעף ה:

כז י מיי שס עוש"ע שס סעף ט [וסעף ה: צבגה]:

כח כ מיי פ"ו מהל' תפלה הלכה ד סמג עשין יט עוש"ע אר"ח ס"י ח סעף ה:

כט ל מיי פ"ו מהל' צרכות הל' ג סמג עשין כ ט עוש"ע אר"ח ס"י רככ סעף ג:

ע מ עוש"ע אר"ח סומן רל סעף ה:

רבינו הגנאל

הנכנס לישן אומר ברוך המפיל חבלי שנה על אדם ומאיר לאישון בת עין. יהי רצון מלפניך ייי אלהי שתשיכני לשלום

והעמידני לשלום ואל תביאני לידי הרהור עבירה ועון, ואל יבהלוני חלומות רעים ותהא מטתי שלימה לפניך ייי אלהי ברוך[אתה] ייי המאיר לעולם. כי מתער אומר אלהי הנשמה שנתתה בי, אתה נתתה ואתה נטלתה ואתה החזרתה לי כול'. ותתני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי. כי א' ייי גומל חסדים טובים [והשואא דלא אמרינהו רבנן כסדר, אתו רבנן בתריאי ותקנו מאה ברכות ותקנו למימרינהו על הסדר]. חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה כול', שנאמר ואהבת את ייי אלהיך בכל לבבך. אוקמה רבה חייב לקבלה בשמחה כדכתוב חסד ומשפט אשירה, וכתיב נמי כוס ישועות אשא ובשם ייי אקרא. פי' אתא גורבא כלילה וגורבא בא ושוודר כלילה ושוודר העיר. יהא רגיל אדם לומר כל מה דעבידן מן שמיא לטב.

מסורת הש"ס

א) נגידתס הרי"ף ור"ס' חלולים ועיי ציי ור"מ, צ) נפירוסו תמלל צבשי" לעיל מז. ד"ה אילו, א) נלעיל עט. וסי"ן, ד) נשי' צרא"ש פירוש[ן, ט) נעמ"ש על הגליון צבחים סב;], ו) נמנח' לו. צב;], ו) נבלאים אהלל דצר כה' אהלל דצר כך חלמא צקרא וכן צכר אלפס העמוק על נכון, ח) תפנית חל,].

- לָדוּד מִזְמוֹר חֲסִד וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה לְךָ יְיָ אֱלֹהִים קָא א
- בְּאַלְהִים אֲהַלֵּל בְּרַבְּךָ בְּיָגוֹן אֲהַלֵּל דְּרַבְּךָ: תְּהִלִּים נו יא
- בּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׁא וּבִשְׁם יְיָ אֲקָרָא:

תהלים קטו ג-ד אפסיתו חבלי מות ומצרי שאול מוצאני צרה ויגון אקרא: ובשם יי אקרא אגד יי מלטה נפשי: תהלים קטו ג-ד ויאמר ערם יצאתי מבטן אמי וצרי אשוב אקרא: ונתן וי לקח יחי שם יי מברך: איוב כא

הגהות הגר"א

[א] נב' לעמוד לפניך. כ"צ אפי' שעה א': [ב] שם ותן חלקי כו'. כ"צ זו היא תוספת של ר"ע גאון:

מוסף רש"י

קא שוינהו אבא. שמואל היה קורא לצד אצל לטנזיו (ע"פ י"ח). להניח תפילין. צשל יד מתחיל להניח (מנחות יז). על מצות תפילין. דעכסיו גומר את המלוה (שם).